

İlginc Yasaklanma Hikayeleriyle "100 Yasaklı Kitap"

Ağaçkakan Yayınları Yasaklı Kitaplara Işık Tutuyor

Yayın Tarihi : 22 Mart 2017 Çarşamba (oluşturma : 22.08.2019)

Farklı nedenlerle yasaklanmış, okuruyla arasına çeşitli engeller konmuş ve hemen hemen herkesin hayatında, düşünce ve iç dünyasında bir biçimde yer edinmiş kitapların; kimi zaman hazin, kimi zaman trajik, kimi zaman da komik yasaklanma hikâyeleri Birol Aktaş'ın yazdığı "100 Yasaklı Kitap"ta bir araya geldi. Ağaçkakan Yayınları'ndan yayımlanan "100 Yasaklı Kitap"ta yer alan, Tommiks'ten Cesur Yeni Dünya'ya, Türlerin Kökeni'nden Karınca Duası'na 100 yayının okuyucuya ulaşana kadar başlarından geçen hikâyeler en az o kitapların içindekiler kadar ilgiyi hak ediyor.

Tarih boyunca farklı farklı dönemlerde, bazı kitapların başına türlü badireler gelmiştir. Çin Hükümdarı olan Shih Huang Ti'nin Konfüçyüs okulundan gelen düşünürlerin eserlerini yaktırması tarihte bilinen ilk kitap kıyımlarıdır ve tarihi MÖ 259-210'lara kadar uzanır.

O tarihten beri de hemen hemen dünyanın her bölgesinde iktidarlar, kitapları çok çeşitli gerekçelerle sürekli yasaklar durur. İskenderiye Kütüphanesi'nin yakılması, engizisyonun Latince kaleme alınmış İncil dışındaki İncilleri yasaklaması, gnostik kurulların kendi anlayışları dışında yazılmış kitapları yok etmesi, Hitler faşizminin toplu kitap kıyımları ve yaşadığımız coğrafyada da tanzimatla başlayıp 12 Eylül askerî darbesiyle devam eden toplu kitap imhaları ve yasakları tarihte bilinen en büyük felaketlerdir.

Farklı nedenlerle yasaklanmış, okuruyla arasına çeşitli engeller konmuş ve hemen hemen herkesin hayatında, düşünce ve iç dünyasında bir biçimde yer edinmiş kitapların; kimi zaman hazin, kimi zaman trajik, kimi zaman da komik yasaklanma hikâyeleri **Birol Aktaş**'ın yazdığı **"100 Yasaklı Kitap"** ta bir araya geldi.

Ağaçkakan Yayınları'ndan yayımlanan **"100 Yasaklı Kitap"**ta yer alan, Tommiks'ten Cesur Yeni Dünya'ya, Türlerin Kökeni'nden Karınca Duası'na 100 yayının okuyucuya ulaşana kadar başlarından geçen hikâyeler en az o kitapların içindekiler kadar ilgiyi hak ediyor.

İşte bu kitaplardan bazılarının başına gelen ilginç yasaklanma hikayeleri:

Tommiks:

Özgün adı Capitan Miki olan ve 1951 yılından beri İtalya'da, 1955'ten beri de Türkiye'de yayımlanmakta olan popüler çizgi roman Tommiks hiçbir politik doku ve gönderme içermemesine rağmen, 1961 yılında Türkiye'de yasaklanır. Yasaklanma gerekçesi "çocukların aklını çeceleği" gibi ne olduğu belirsiz bir gerekçeye dayandırılır. O tarihten sonra defalarca yeni baskılarının yapılmış

olması, hattâ bazı gazeteler tarafından uzunca bir süre promosyon şeklinde dağıtılmış olması bu yasağın çok sıkı bir şekilde takip edilmemiş olduğunu akla getirir. Devlet sanki bu kitaplar yüzünden ders çalışmayan çocuklarından şikâyet eden insanların gönlünü almak için çıkarmıştır bu yasak kararını. Yasağın sadece 1961 tarihli belirli bir sayı için uygulanıp uygulanmamış olduğu da pek açık değildir.

Insight Guide Turkey (Tel zımbanın yasaklattığı kitap)/Sevan Nişanyan:

Sayısız esere imza atan Sevan Nişanyan, 1988’de Insight Guide Turkey adlı bir kitap yayımlar. Kitabın tarih bölümünde 16. Yüzyıla ait bir harita basılıdır. Haritada Karaman eyaletinin adı Caramania olarak geçmektedir. Ancak C harfi kitabın cilt zımbasına denk gelmiştir ve Caramania adı aramania olarak okunur. Bakanlar Kurulu hemen harekete geçer ve bu ismin Armenia olduğuna karar vererek kitap hakkında toplatma kararı çıkarır. Dönemin bakanı Adnan Kahveci ile görüşen Nişanyan karşılıklı gülüştükten sonra bu yanlış anlaşılmayı düzeltirler ve kitap yeniden yayımlanır, tabii cilt zımbasına dikkat edilerek...

Şeker Portakalı/Jose Mauro de Vasconcelos:

Milli Eğitim Bakanlığı’nın “100 Temel Eser” olarak okullarda çocuklara önerdiği kitaplar arasında bulunan Şeker Portakalı’nı bir öğretmenin öğrencilerine performans ödevi olarak vermesi üzerine, bir veli kitapta küfürler ve argo sözcükler bulunduğu gerekçesiyle bakanlıktan kitabın yasaklanması için harekete geçmesini ister. Bakanlık da kitabı inceleyerek kitabın “Türk örf ve âdetlerine uymadığı ve çocukların gelişimini olumsuz yönde etkileyecek unsurlar içerdiği” gerekçesiyle öğretmen hakkında soruşturma başlatarak kitabın sakıncalı olduğunu tesciller. Devlet millet el ele bir bela daha böylece savuşturulur ve çocuklar büyük bir tehlikeden korunmuş, buna yol açanlara gerekli gözdağı verilmiş olur.

Alice Harikalar Diyarında/Lewis Carroll:

Alice Harikalar Diyarında’nın yasaklanma gerekçesi ilginç bir biçimde belki de çoğumuzun hayatta ulaşmaya çalıştığı çok ideal bir durumdur aslında. Kitap hayvanlara haddinden fazla insan özellikleri yüklenmiş olmasının insanlara hakaret sayılacağı, ilerde çocukların, hayvanlarla insanlara eşit düzeyde yaklaşacağı gerekçeleriyle 1931’de Çin’in Hunan eyaletinde yasaklanmış, daha sonra “aynı nedenlerden” ötürü Amerika’da da birkaç okulda kütüphanelerden kaldırılmıştır.

Afrodite / Pierre Louÿs:

Roman Türkiye’de, zamanın Malatya milletvekili Nasuhi Baydar’ın çevirisiyle 1939’da yayımlanır ve yayımlanır yayımlanmaz da kızılca kıyamet kopar. Kitap toplattırılarak hakkında “müstehcenlikten” dava açılır. 10 Ocak 1940’ta yapılan duruşmada, romanı yayımlayan Semih Lütfi ile romanı basan Kenan Dinçman’ı, avukat sıfatıyla ünlü romancı Esat Mahmut Karakurt savunur. İbrahim Hakkı Konyalı ise davanın bilirkişisidir. Savcı, Afrodite’in bazı bölümleri için “Huzuru adalette zikrinden teeddüp duydum,” deyince, Esat Mahmut Karakurt, “Edebiyatın yeri kitaptır, kitaplıktır; kitap olarak

neşredilmeyecekse, edebî yazıları mahkeme duvarlarına mı yapıştırılır? Bu gibi eserlerin yeri kitapçı dükkânlarıdır," diye karşılık verir. Sonunda mahkeme, romanın bir de İstanbul Üniversitesi öğretim üyelerinden oluşan bir bilirkişi kurulunca incelenmesine karar verir.

5 Şubat'ta yapılan ikinci duruşmada Mustafa Şekip Tunç, Ali Nihat Tarlan ve Sadrettin Celal Antel'den oluşan bilirkişi kurulu, Afrodit'in müstehcen değil, özgün bir sanat yapıtı olduğu yönünde bir rapor verir. Dönemin savcısı kanaatini şöyle ifade eder. "Her milletin kendine has bir ahlak anlayışı vardır. Fransa'da suç sayılmayan bir sanat eseri, Türkiye'de ahlaka aykırı sayılabilir." Bunun üzerine duruşma salonunu dolduran ve davaya fazlasıyla ilgi gösteren halk, "Afrodit, afrodit," diye tempo tutup bağırmağa başlar. Kalabalığı susturmaya gücü yetmeyen mahkeme heyeti polisten yardım ister. Polis mahkemede bulunanlara müdahale etmeye kalkışınca kalabalık bu sefer de hep bir ağızdan İstiklal Marşı'nı okumaya başlar, polis de donup kalır mahkeme salonunda. Ortam bu sayede biraz yumuşar ve polis salona müdahale etmekten vazgeçer.

Kitabın önsözünden;

1900 yılında Taocu bir rahip, Kuzey Çin'in Tunhaung bölgesinde Buda Mağaraları'nda 1300 elyazması belge bulur. Ancak, adı Diamond Sutra olan bir belge diğerlerinden oldukça farklıdır. Yedi sayfası, kapağı ve içindeki illüstrasyonlarıyla Buda'nın, öğrencisi Subhuti'ye öğütlerini içeren ve ahşap baskı tekniğiyle basılmış olan bu belge, tarihte basılmış ilk kitap olarak kabul edilir. Buda ve kadınlı erkekli müritlerinin yanı sıra gülümseyen iki kedinin de resmedildiği bu kitabın sonuna bir not düşülmüştür: *"11 Mayıs 868'de, çok saygıdeğer ebeveynlerinin anılarını yad etmek için ücretsiz olarak dağıtılmak üzere Wang Chieh tarafından basılmıştır."*

Kitapların okuyucuya ulaşana kadar başlarından geçen hikâyeleri en az o kitapların içindekiler kadar ilgiyi hak ediyor. Bu kitap da bu sebeple gündeme geldi. Metinlerde kimi zaman kitabın yazarı öne çıktı kitaptan çok, kimi zaman kitabın konusu, kimi zaman da yasaklanma öyküsüyle yargı kararları. Bizimki konuya şöyle inceden bir dokunuş, bir hatırlatma, ayaküstü yapılmış bir sohbet. Seçilen kitapların hemen herkesin tanıyıp bileceği kitaplar ya da yazarlar olmasına çalışıldı.

Bu dökümanı orjinal adreste göster

İlginç Yasaklanma Hikayeleriyle "100 Yasaklı Kitap"